

BTBDB 14.15.01

DOI 10.59941/2960-0642-2024-2-23-32

Yabancılar Türkçe Öğretiminde Diller Arası Homonim Sözcüklerin Öğretim Sürecine Etkileri: Türkçe-Rusça Örneği

Celâl Görgeç

Millî Eğitim Bakanlığı, Manavgat Halk Eğitimi Merkezi
Antalya, Türkiye Cumhuriyeti
celalgorgec07@gmail.com

Özet. Dil öğretimi sürecinde homonim yapıların (homonyms), yabancı dil öğrenenler üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır. Homonim sözcüklerin ortaya çıkma sebepleri çok çeşitlidir. Bu durum çoğunlukla dillerin karmaşık gelişim süreçlerinden kaynaklansa da dillerin zaman zaman birbirinden karşılıklı olarak etkilenmesi ya da tamamen kendi gelişim süreci bu durumu meydana getirmiştir. Bu makalede Türkçe ve Rusça arasındaki anlamları farklı, yazılışları ve söylenişleri aynı olan sözcüklerin yabancılar Türkçe öğretiminde nasıl bir etkiye sahip olduğu incelenmiştir. Bu tür sözcükler, öğrencilerin yanlış anlamalarına ve öğrenme sürecinde hatalara yol açabilmektedir. Özellikle Türkiye'nin İstanbul, Antalya gibi şehirlerinde Rus öğrenciler ulusal eğitim sistemine dâhil olmaktadır. Bu durum, Rus öğrencilerin Türkçe öğrenmelerini zorunluluk hâline getirmektedir. Bu çalışma, Türkçe öğrenen Rus öğrencilerin bu sözcüklerle karşılaştıklarında yaşadıkları zorlukları, bu sözcüklerin öğretim stratejileri üzerindeki etkilerini ve bu zorlukların üstesinden nasıl gelinebileceğini belirlemeyi ele almayı amaçlamaktadır. Ayrıca sesteş yapıların dil öğretiminde nasıl bir avantaj ya da dezavantaj oluşturduğunu belirlemek gereklidir. Bu araştırmada nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmada karşılaştırmalı dilbilimi yöntemi kullanılarak dil bilgisi ve sözcük bilgisi analizleri yapılmış, ayrıca öğretim sürecinde uygulanabilecek stratejiler tartışılmıştır. Türkçe öğrenen ve anadili Rusça olan öğrencilerle yapılan gözlemler ve literatür taramasından elde edilen veriler analiz edilmiştir. Çalışmanın sınırlılıkları arasında yalnızca anadili Rusça olan öğrencilerin değerlendirilerek Türkçe ve Rusça arasındaki homonim sözcüklerin ele alınması bulunmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Yabancılar Türkçe öğretimi, sesteş yapılar, iki dilli öğrenim, Rusça, dil öğretimi.

Қалай дәйексөз алуға болады / Nasıl alıntı yapılır / How to cite:

Görgeç, C. Yabancılar Türkçe Öğretiminde Diller Arası Homonim Sözcüklerin Öğretim Sürecine Etkileri: Türkçe-Rusça Örneği [metin] // bilimsel ve pedagojik dergi «Bilim». - Astana: I. Altınсарın Millî Eğitim Akademisi, 2024. - №2. - S. 23-32.

Giriş

Diller arası öğrenme süreci, çeşitli zorluklar ve fırsatlarla doludur. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler, farklı dil ailelerinden gelen sözcükler ve gramer yapılarıyla karşılaştıklarında bazen zorlanabilirler. Bu bağlamda, homonim sözcükler önemli bir rol oynar. Homonimler, yazılışı ve/veya telaffuzu aynı olan ancak farklı anlamlara gelen sözcüklerdir. Homonim (Rus. омонимы) terimi, Yunanca *homos* “aynı” ve *onyma* “isim, ad” sözcüklerinden gelir [1]. Dünyadaki dillere bakıldığında sadece akraba olan dillerde değil, aynı dil ailesinin farklı kollarında hatta farklı dil aileleri arasında da homonim sözcüklerin varlığı dikkat çekmektedir ve bu nedenle teorik olarak ikinci dil öğretiminde bir rol oynamaları gerekmektedir. Daha da önemlisi homonim sözcükler, tanıdık fonolojik bilgilerin nasıl haritalandırıldığına ve farklı sözcüksel ve çoğunlukla farklı imla bilgilerine nasıl erişildiğine ilişkin tahminlere izin vermektedir [2]. Türkçe ve Rusça arasında da bu türden birçok sözcük bulunmaktadır. Örneğin, Türkçede on bir sayıdır, Rusçada ise он (on) “erkek için o” anlamına gelir. Birbirinden tamamen farklı dil ailelerine mensup olan Rusça (Hint-Avrupa dil ailesi) ve Türkçe (Altay dil ailesi) arasında alfabe farklılıkları, telaffuzda farklılıklar, farklı ses ve yapı özellikleri olmasına rağmen Rus ve Türk halkının ilişkileri sonucu kurdukları sosyal, siyasi münasebetler, ekonomik ve kültürel yönden gelişmeler ve coğrafi konumları gibi çeşitli etkenler her iki dilin söz varlığında ortak sözcüklerin olmasında etkili olmuştur. Son yıllarda her yaşta Türkçe öğrenen Rusların sayısı artmıştır. 2014 yılında başlayan Rusya-Ukrayna Savaşı dâhilinde yaşanan anlaşmazlıklar sonrası 2022 yılında çatışmalar, yeni bir aşamaya geçmiştir. Bu durum, pek çok Rus ailenin Türkiye’ye göç etmesine neden olmuştur. Göç edenler arasında ilköğretim ve ortaöğretim yaşlarındaki öğrenciler de bulunmaktadır. Böylelikle, özellikle Türkiye’nin İstanbul, Antalya gibi şehirlerinde Rus öğrenciler Türk millî eğitim sistemine dâhil olmaktadır. Bu durum, Rus öğrencilerin Türkçe öğrenmelerini zorunluluk hâline getirmiştir.

E. N. Şipova’nın 1976 yılında yayımlanan *Словарь тюркизмов в русском языке*

(Rus Dilindeki Türkçe Unsurlar Sözlüğü) adlı sözlüğünde Türkçe ve Türkçenin çeşitli lehçelerinden Rusçaya yaklaşık 2000 sözcük geçtiği belirtilmektedir [3]. Zaman içinde Türkçeden Rusçaya, Rusçadan Türkçeye geçmiş birçok sözcüğün olması, homonimlik açısından da ortak olmaları sonucunu doğurmuştur. Bu sözcükler çoğu zaman dil öğrenen kişinin onları yanlış yorumlamasına ve iletişimin yanlış olarak gerçekleşmesine yol açmaktadır. Elbette ki, dil öğreniminin önündeki tek engel bu şekildeki sözcükler değildir. Rusçada sözcüklerin ilk hecesindeki vurgusuz /o/ sesi, /a/ olarak söylenmektedir. Bu kuralı Türkçede de uygulamak isteyen Rus öğrenciler hata yapabilmektedir. Bu hata, anlam değişikliği yaratabilmektedir. Oda sözcüğünü ele alırsak *oda* “комната/room” anlamında iken, vurgu hatası sonucu söylenen *ada* “остров/ island” anlamına gelmektedir. Ancak bu fonetik eğilimlerin yarattığı öğrenme zorlukları çalışmamızın sınırlarını aşmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, Türkçe ve Rusça arasındaki benzer söyleyişe sahip sözcüklerin (false friends / homonyms) Türkçe öğretim sürecindeki etkilerini incelemek ve bu sözcüklerin dil öğrenim sürecine olan olası olumsuz etkilerini en aza indirmek için stratejiler geliştirmektir. Bu bağlamda, dil öğrenenlerin karşılaştığı sorunlar ve öğretmenlerin bu tür sözcüklerle nasıl başa çıktığı analiz edilmiştir. Ayrıca, bu tür sözcüklerin öğretim sürecine etkilerini değerlendirerek öğretmenlere ve dil eğitimi programlarına yönelik stratejiler geliştirmektir [7, 8].

Yöntem ve Sınırlılıklar

Çalışmada, nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmada karşılaştırmalı dilbilimi yöntemi kullanılarak dil bilgisi ve sözcük bilgisi analizleri yapılmış, ayrıca öğretim sürecinde uygulanabilecek stratejiler tartışılmıştır. Türkçe öğrenen Rusça ana diline sahip öğrencilerle yapılan gözlemler ve literatür taramasından elde edilen veriler analiz edilmiştir. Ayrıca, Türkçe öğretmenlerinin bu tür sözcükleri öğretirken kullandıkları yöntemler ve karşılaştıkları zorluklar da incelenmiştir.

Bu çalışmanın sınırlılıkları arasında sadece Türkçe ve Rusça dilleri arasındaki homonim sözcüklere odaklanması bulunmaktadır. Farklı dil çiftleri arasındaki homonim sözcüklerinin de incelenmesi, genel bir dil öğretim stratejisi geliştirilmesi açısından faydalı olabilir. Ayrıca, dil öğrenim sürecinde farklı seviyelerdeki (başlangıç, orta, ileri) öğrencilerin deneyimlerinin de incelenmesi faydalı olacaktır. Bunun için ilk olarak Türkçe ve Rusça arasındaki homonim sözcükler listesi oluşturulmuştur. Ayrıca homonim sözcüklerin öğretiminde karşılaşılan zorluklarla başa çıkma stratejileri geliştirilmiştir.

Bulgular ve Tartışma

Yabancı dil öğreniminde diller arası benzer söyleyişe sahip sözcükler önemli bir engel oluşturur. Bu sözcükler, iki dilde de benzer şekilde telaffuz edilmelerine rağmen farklı anlamlara gelirler ve bu durum öğrenciler için kafa karıştırıcı olabilir, çünkü öğrenciler bir sözcüğün tek bir anlamı olduğunu düşünme eğilimindedir. Türkçe ve Rusça arasındaki homonimler, dil öğrenme sürecini karmaşık hâle getiren unsurlardandır. Veriler, homonim sözcüklerin öğrenciler arasında yaygın olarak karışıklığa neden olduğunu göstermektedir. Öğrenciler bu tür sözcüklerin anlamlarını yanlış anladıkları durumlarda iletişimde ciddi hatalar yapabilmektedir. Ayrıca, bu sözcüklerin yanlış anlaşılması, öğrencilerin motivasyonunu olumsuz etkileyebilmektedir. Diller arası örtüşmenin (örneğin, aynı kökten gelen sözcükler veya eş sesli sözcükler) dil işlemeyi nasıl etkilediğini incelemek de gereklidir. İki ksözcüğün kulağa aynı geldiği ancak anlamsal olarak farklı olduğu diller arası sesteş sözcüklerle ilgili çalışmalar, görev taleplerine bağlı olarak işlemenin kolaylaştırılabileceğini veya engellenebileceğini ortaya koymuştur [4]. Jiang Liu ve Seth Wiener tarafından 2020 yılında yapılan bir çalışmada önceden öğrenilen sözcüklerin ikinci dilde yeni sözcüklerin edinilmesini nasıl etkilediği incelenmiş, Mandarin Çincesi dersini alan İngiliz öğrencilerle bir sözcük öğrenme deneyi gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma, fonolojisi yeni bir sözcükle eşleşen ancak anlamları farklı olan önceden öğrenilmiş sözcüklerin ikinci dildeki sözcük gelişimini kolaylaştırıp kolaylaştırmadığını

incelememize olanak tanımaktadır. Sözcük gelişimini; ses-anlam eşlemesini tanımlamayı öğrenme (tanıma), bu ses-anlam eşlemesine hızlı bir şekilde erişme (tanıma tepki süresi) ve bu eşlemenin fonolojisini doğru bir şekilde üretme (adlandırma) olarak işlevselleştirmiştir. Bu çalışmaya, bir ABD devlet üniversitesinde ikinci dönem Mandarin dersine kayıtlı, ana dili İngilizce olan yirmi iki kişi (11 erkek; 11 kadın; ortalama yaş= 19; yaş aralığı: 18-21) katılmıştır. Öğrencilere belirli sayıda sözcük verilmiştir. Bu sözcüklerin yarısı daha önce öğrenilen sözcüklerle eş sesli iken diğer yarısı ise eş sesli değildir. Deneyin 1. gününde katılımcılar, önceden öğrenilen sözcüklerle eş sesli olan yeni sözcükleri, eş sesli olmayanlara göre daha doğru bir şekilde tanımlamıştır. 2. ve 3. günde ise daha önce öğrenilen sözcüklerle eş sesli olan yeni sözcükler, eş sesli olmayanlara göre daha hızlı tanınmıştır. Yazarlara göre, bu nedenle, önceden edinilen fonolojik ve sözcüksel bilgiler ikinci dildeki sözcüksel gelişimi olumlu yönde etkileyebilmektedir [2]. Erofeeva'nın bir çalışmasında Rusçanın Slavca konuşan öğrenciler tarafından yabancı dil olarak öğrenilmesiyle bağlantılı eğitim sürecinin özel karakterini ele alınmış ve Polonyalı bir kitleye Rusça öğretirken iki Slav dilinin genetik ilişkisinden kaynaklanan belirli zorluklara değinilmiştir. İlgili dillerdeki fonetik olarak birbirine yakın sözcüklerin öğrenciler için özellikle zorluk oluşturduğu tespit edilmiştir [5]. Bununla birlikte, Kausanskaya tarafından 2012 yılında sözcük öğrenimi üzerindeki iki dilli etkilerin fonolojik olarak tanıdık ve fonolojik olarak tanıdık olmayan yeni sözcükler için farklılaşım farklılaşmadığını incelemek amacıyla bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Yapılan deney sonucunda deneye katılan iki dilli katılımcıların hem yüksek hem de düşük aralıkta tek dilli katılımcılardan daha iyi performans gösterdiğini kanıtlamıştır. Fonolojik hafızası yüksek aralıklı tek dilliler, fonolojik olarak tanıdık olmayan yeni sözcükleri öğrenirken düşük aralıklı tek dillilerden daha iyi performans göstermiş, ancak fonolojik olarak tanıdık yeni sözcükler öğrenirken bu başarıyı gösterememiştir. Bulgular, yeni sözcük öğrenmenin iki dilli avantajının yeni sözcüklerin fonolojik özelliklerine bağlı olmadığını ve burada ölçülen fonolojik hafıza

kapasitesinin, öğrenme üzerindeki iki dilli etkileri açıklayamayacağını göstermektedir [6].

Kısaca, homonim sözcüklerin öğretim sürecine olumlu ve / veya olumsuz etkilerini şöyle sıralamak mümkündür:

Yanlış Anlamalar: Öğrenciler, homonim sözcükleri yanlış anlayabilir veya kullanabilir. Bu durum, özellikle konuşma ve yazma aktivitelerinde yanlış anlamalara yol açabilir.

Kavram Yanılgıları: Aynı sözcüğün farklı anlamlarını öğrenmek, öğrenciler için zorlayıcı olabilir. Bu nedenle öğretmenlerin bu sözcükleri dikkatli ve açık bir şekilde öğretmeleri gerekmektedir.

Öğrenme Motivasyonu: Bazı öğrenciler, homonim sözcüklerin zorluklarıyla karşılaştıklarında motivasyon kaybı yaşayabilirler.

bilirler. Ancak, bu zorlukları aşmak da büyük bir başarı hissi yaratabilir.

Öğrenme Sürecinin Zenginleşmesi: Homonim sözcükler, öğrencilerin sahip oldukları söz varlığını genişletmelerine yardımcı olabilir. Öğrenciler, bir sözcüğün birden fazla anlamını öğrenirken dilin zenginliğini de keşfederler.

I- Türkçe ile Rusça Arasındaki Homonim Sözcükler

Bu bölümde Türkçe ve Rusça arasındaki eş seslilik özelliği gösteren sözcükler listelenmiştir [7, 9, 10, 11, 12]. Ancak unutulmamalıdır ki, farklı dillerdeki benzer seslerin eklenmesi farklı olduğundan seste tam bir tesadüf olamaz ve bu nedenle eş sesli sözcükler, iki dilin fonetik sistemlerine uyarlandığında aynı kökene sahip sözcük birimleri arasında bile belirli farklılıklar ortaya çıkar [5].

Tablo 1 – Türkçe ve Rusça'da eş anlamlılar

SÖZCÜK	TÜRKÇEDEKİ ANLAMI	RUSÇADAKİ ANLAMI
ad / ад	isim	cehennem
alet / алеть	teknik araç	kızarmak
arka / арка	ön karşıtı	kemer; köprü
baba / баба	çocuk sahibi erkek	kadın; tokmak
bal / бал	arının yaptığı tatlı sıvı	kiyafet balosu
durak / дурак	araç bekleme yeri	aptal, soyтары
bakan / бакан	bakan, nazır	cankurtaran
bank / банк	bank, sıra	banka
baran / баран	yağmur	koyun
bardak / бардак	su vb. şeyleri içmek için kullanılan kap	kargaşa
barış / барыш	sulh	kâr, fayda
başka / башка	farklı	kafa; ahmak
bayan / баян	kadın	bir akordeon türü
bit / бить	küçük bir böcek türü	vurmak, dövme
bitki / битки	nebat, bitki	yuvarlak köfte
bol / боль	dar karşıtı	acı, sıkıntı
boy / бой	en karşıtı	kavga, savaş

SÖZCÜK	TÜRKÇEDEKİ ANLAMI	RUSÇADAKİ ANLAMI
burun / бурун	yüzün önünde bulunan bir organ	çatlayan, kırıcı dalga.
but / бут	kalça ile diz arasındaki bölüm	moloz, moloz taşı
dal / дал	ağaç budağı	uzaklık
dar / дар	bol karşıtı	bağış, hediye
deva / дева	ilaç, çare	evlenmemiş genç kız
dut / дуть	bir meyve	esmek, üfleme
gam / гам	tasa, kaygı	gürültü patırtı, curcuna
halat / халат	kalın ip	robdöşambr
il / ил	büyük bir idari birim, vilayet	alüvyon
iz / из	işaret	arasında, -dan, -nın, -nun
jilet / жилет	tıraş bıçağı	yelek, can yeleşği
kabak / кабак	bir sebze türü	meyhane, taverna
kanat / канат	uçma organı	ip, halat, kablo
kanun / канун	yasa	arife
kara / кара	kara parçası; siyah	ceza, oç (almak)
karga / карга	bir kuş türü	cadaloz kadın
katar / катар	tren	nezle, soğuk algınlığı
kem / кем	kötü, az	kim, kim tarafından, ne
kış / кышь	bir mevsim	ateş etmek; çarpmak
kil / киль	bir toprak çeşidi	omurga
kol / кол, коль	vücudun bir bölümü	kazak; imbik
kulak / кулак	işitme organı	yumruk, pençe, darbe
kum / кум	bir toprak türü	vaftiz babası
lara / лапа	bir yemek türü	pati, pençe
laz / лаз	Karadeniz çevresinde yaşayan bir halk	delik, boşluk
magazin / магазин	dergi	market
mana / мама	bebek yiyeceğı	anne
mera / мера	otlak	ölçü
nam / нам	ad, ün	biz, bize
on / он	bir sayı, 10	o (erkek)
pir / пир	yaşlı kimse	şölen, ziyafet
priz / приз	fişin sokulduğu yuva	ödül, mükafat
ray / рай	demiryolu	cennet
sam / сам	bir rüzgâr türü	kendi, kendim, kendisi
saray / сарай	devlet işlerinin yürütüldüğü büyük yapı	ahır; odunluk
sır / сыр	gizli söz	peynir

SÖZCÜK	TÜRKÇEDEKİ ANLAMI	RUSÇADAKİ ANLAMI
son / сон	ilk karşıtı	uyku; rüya
şurup / шуруп	şerbet; koyu sıvı ilaç	vida; vidalamak
tabak / табак	yiyecek koymaya yarar kap	tütün
tam / там	eksiksiz	burada, orada, orası
ten / тень	cilt	gölge
tok / ток	aç karşıtı	akım, cereyan
tura / тура	metal paranın resimli yüzü	satrançta kale
tuz / туз	sodyum klorür (NaCl)	bey
us / ус	akıl	bıyık
velet / велеть	çocuk	sipariş
yama / яма	bir eşyayı onarma parçası	çukur; kuyu
yazık / язык	günah	dil, lisan
zam / зам	bindirim	vekil, yardımcı

II- Homonim Sözcüklerin Öğretiminde Çözüm Önerileri

Homonim sözcüklerin öğretiminde karşılaşılan zorluklarla başa çıkmak için aşağıdaki stratejileri uygulamak mümkündür.

a. Farkındalık Yaratma:

Tanıtım Dersleri: Bu konuda tanıtım dersleri düzenlenebilir. Öğrencilerin bu tür sözcüklerin varlığını ve önemini anlamaları sağlanmalıdır.

Liste Hazırlama: Türkçe ve Rusça arasındaki yaygın homonim sözcüklerin bir listesini hazırlayarak öğrencilerle paylaşmak, bu sözcüklerin tanınmasını kolaylaştıracaktır.

b. Örnekler ve Karşılaştırmalı Anlatım:

Çift Dilli Sözcük Kartları: Homonim sözcüklerin her iki dildeki anlamlarını gösteren çift dilli sözcük kartları kullanılabilir. Bu kartlar, görsel hafızayı destekleyerek öğrenmeyi kolaylaştırır.

Görseller ve Diyagramlar: Homonim sözcüklerin anlamlarını görsellerle destekle-

mek, öğrencilerin kelimeleri daha kolay hatırlamalarını sağlar.

Örnek Cümleler: Her iki dilde de homonim sözcükleri içeren örnek cümleler kullanarak anlam farklılıklarını vurgulayan etkinlikler yapılabilir.

Bağlam Kullanımı: Sözcüklerin farklı anlamlarını öğretirken her anlamı bir cümle içinde kullanmak ve bu cümleleri açıklamak, öğrencilerin anlamlarını daha iyi kavramalarına yardımcı olacaktır.

c. Aktif Katılım ve Uygulama:

Rol Oynama: Öğrencilerin homonim sözcüklerini kullanarak kısa diyaloglar oluşturup oynamaları sağlanabilir. Bu, sözcüklerin anlamlarını bağlam içinde doğru kullanmayı pekiştirecektir.

Grup Çalışmaları: Öğrencilerin grup çalışmaları yaparak homonim sözcüklerin anlamlarını tartışmaları ve birbirlerine açıklamaları teşvik edilebilir.

ç. Tekrar ve Pekiştirme:

Düzenli Testler: Öğrencilere düzenli olarak homonim sözcükleri içeren kısa testler

uygulanabilir. Bu testler, öğrencilerin bu sözcükleri doğru anlamda kullanmalarını pekiştirecektir.

Günlük Alıştırmalar: Öğrencilere, homonim sözcükleri içeren günlük yazma veya konuşma alıştırmaları verilerek bu sözcüklerin doğru kullanımını pratiğe dökmeleri sağlanabilir.

d. Eğitsel Oyunlar ve Dijital Araçlar:

Eğitsel Oyunlar: Homonim sözcükleri öğrenmeyi eğlenceli hâle getiren dijital oyunlar ve uygulamalar kullanılabilir. Bu tür oyunlar, öğrencilerin sözcüklerin doğru anlamlarını öğrenmelerine yardımcı olur. Örneğin, “kelime avı” gibi oyunlar, homonim sözcüklerin anlamlarını pekiştirmek için kullanılabilir.

Dijital Araçlar: Öğrencilere, homonim sözcükleri hakkında bilgi edinmek ve alıştırmalar yapmak için kullanılacak çevrim içi kaynaklar ve uygulamalar önerilebilir. Görsel materyaller (resimler, videolar) ve işitsel materyaller (dinleme aktiviteleri) kullanılarak sözcüklerin anlamları pekiştirilebilir.

e. Öğretmen Eğitimi:

Hizmet İçi Eğitim: Öğretmenlere, homonim sözcüklerin öğretiminde etkili yöntemler ve stratejiler konusunda hizmet içi eğitimler düzenlenebilir. Öğretmenlerin bu sözcüklerin öğretilmesinde nasıl bir yol izlemeleri gerektiği konusunda bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır.

Paylaşım ve İş Birliği: Öğretmenlerin homonim sözcüklerin öğretiminde karşılaştıkları zorlukları ve çözümleri paylaşabilecekleri bir platform oluşturulabilir. Bu, deneyimlerin ve iyi uygulamaların paylaşılmasına olanak tanır.

Bu çözüm önerileri, Türkçe ve Rusça arasındaki homonim sözcüklerin öğrenim sürecinde yarattığı zorlukları azaltmayı ve öğrencilerin bu tür sözcükleri doğru anlamda kullanabilmelerini sağlamayı hedeflemektedir. Öğretmenlerin bu önerileri derslerinde uygulamaları, öğrencilerin dil

öğrenme sürecini daha verimli ve etkili hâle getirecektir. Her ne kadar sözcük öğrenimi literatüründe çocukluk dönemi baskın odak noktası olsa da yetişkinler de her gün yeni sözcükler öğrenmektedir. Yetişkinlikte sözcük öğrenimi, yabancı dil sınıfında sözcük listelerini öğrenirken olduğu gibi bilinçli ve çaba gerektiren bir süreç olabilir veya örtülü olarak (çocukluk döneminde olduğu gibi) gerçekleşebilir [6].

Sonuçlar

Türkçe ve Rusça arasındaki homonim sözcükler, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler için hem zorluklar hem de fırsatlar sunar. Bu sözcükler, doğru öğretim yöntemleri kullanılarak öğrencilere etkili bir şekilde öğretilir ve öğrencilerin dil becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir. Homonim sözcüklerle ilgili yanlış anlamaları en aza indirmek için öğretmenlerin dikkatli ve yaratıcı bir şekilde yaklaşmaları gerekmektedir. Yabancılar Türkçe öğretiminde homonim sözcüklerin farkında olmak ve bu sözcüklerin öğretiminde özel stratejiler geliştirmek, öğrencilerin dil öğrenme sürecini kolaylaştıracaktır. Türkçe ve Rusça arasındaki homonim sözcüklerin öğretiminde öğretmenlerin öğrencilere ek açıklamalar yapması ve bu sözcüklerin doğru kullanımalarını pekiştirmek için çeşitli aktiviteler düzenlemesi önerilmektedir. Bu çalışma, yabancı dil öğretiminde homonim sözcüklerin önemine dikkat çekmekte ve bu alanda daha fazla araştırma yapılmasının gerekliliğini vurgulamaktadır. Araştırma sonuçları, homonim olarak adlandırılan sözcüklerin öğrenciler üzerinde, genellikle, belirgin bir kafa karışıklığına neden olduğunu göstermektedir. Bu tür sözcükler, öğrencilerin dil becerilerini geliştirmede zorlanmalarına yol açmaktadır. Öğretmenlerin bu sözcükleri öğretirken dikkatli olmaları ve öğrencilerin yanlış anlamalarını en aza indirmek için ek açıklamalar yapmaları gerekmektedir. Bu tür sözcüklerin farkındalığını artırmak ve etkili öğretim stratejileri geliştirmek, dil öğrenenlerin bu tür sözcüklerle karşılaştıklarında doğru anlamları ve kullanmaları açısından büyük önem taşımaktadır. Öğretmenlerin homonim sözcükleri öğretirken öğrencilere bol miktarda örnek ve pratik sunmaları, bu

sürecin daha verimli olmasını sağlayacaktır. Gelecekte yapılacak daha kapsamlı ve çeşitli araştırmalar, daha geniş katılımcı grupları ve farklı dil arka planlarına sahip öğrencilerle gerçekleştirilerek bu alandaki bilгимizi derinleştirecektir.

Kaynakça

1. **Савко, И. Э.** Русский язык. Ч. 1. Фонетика. Словообразование. Лексикология. Фразеология. Лексикография. Морфология. Орфография: пособие для учащихся старших классов и абитуриентов. – Минск: ООО «Харвест», 2005. – 440 с.
2. **Liu, Jiang, & Seth Wiener.** Homophones facilitate lexical development in a second language // *System* 91, 2020, 102249. <https://doi.org/10.1016/j.system.2020.102249>
3. **Шипова, Е.Н.** Словарь тюркизмов в русском языке. Алма-Ата: «Наука» КазССР, 1976. – 444 с.
4. **Neveu, Anne, & Margarita Kaushanskaya.** The role of bilingualism in paired-associate and cross-situational word learning // *Bilingualism: Language and Cognition* 27, 1 (2024): 41–56. <https://doi.org/10.1017/S1366728923000524>.
5. **Erofeeva, I.** The methodology of teaching russian as a foreign language to slavonic speaking students // *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 186 (5th World Conference on Learning, Teaching and Educational Leadership, WCLTA 2014), 2015, P. 1095-1100. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.04.035>
6. **Kaushanskaya, Margarita.** Cognitive mechanisms of word learning in bilingual and monolingual adults: the role of phonological memory // *Bilingualism: Language and Cognition* 15/3 (2012): 470–89. <https://doi.org/10.1017/S1366728911000472>
7. **Samuk, O.** Yabancı eş değer / İki dilli sesteş yapılar: Türkçe-Rusça örneği // *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 10(2), 2022, C. 112-128. <https://doi.org/10.29228/ijlet.62661>
8. **Yurtbaşı, M.** Türkçe'nin 'yalancı eşdeğerleri' (faux amis) // *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 80, 2018, C. 386-406. <https://doi.org/10.16992/ASOS.14257>
9. **Karaman, E.** Rusça'daki Türkçe ödünçlemeler // *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 4/3, 2009, C. 1375-1392. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.733>
10. Oxford essential Russian dictionary: Russian-English, English-Russian. Oxford: Oxford University Press, 2009. – 629 c.
11. **Н.Н. Богочанская, Н.Н. & Торгашова А.С.** Большой турецко-русский и русско-турецкий словарь. Москва: Славянский Дом Книги, 2009. – 960 с.
12. **Байниязов, А.,** және т.б. Түрікше-қазақша сөздік / А. Байниязов, Ж.Т. Байниязова, К. Коч. – 2-бас.– Алматы. 2014. – 648 б.

References

1. **Savko, I. E.** Russkiy yazyk. Ch. 1. Fonetika. Slovoobrazovaniye. Leksikologiya. Frazeologiya. Leksikografiya. Morfologiya. Orfografiya: posobiye dlya uchashchikhsya starshikh klassov i abiturientov. – Minsk: ООО «Kharvest», 2005. – 440 s.
2. **Liu, Jiang, & Seth Wiener.** Homophones facilitate lexical development in a second language // *System* 91, 2020, 102249. <https://doi.org/10.1016/j.system.2020.102249>
3. **Shipova, E.N.** Slovar' tyurkizmov v russkom yazyke. Alma-Ata: «Nauka» KazSSR 1976. – 444 s.
4. **Neveu, Anne, & Margarita Kaushanskaya.** The role of bilingualism in paired-associate and cross-situational word learning // *Bilingualism: Language and Cognition* 27, 1 (2024): 41–56. <https://doi.org/10.1017/S1366728923000524>
5. **Erofeeva, I.** The methodology of teaching russian as a foreign language to slavonic speaking students // *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 186 (5th World Conference on Learning, Teaching and Educational Leadership, WCLTA 2014), 2015, P. 1095-1100. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.04.035>
6. **Kaushanskaya, Margarita.** Cognitive mechanisms of word learning in bilingual and monolingual adults: the role of phonological memory // *Bilingualism: Language and Cognition* 15/3 (2012): 470–89. <https://doi.org/10.1017/S1366728911000472>
7. **Samuk, O.** Yabancı eş değer / İki dilli sesteş yapılar: Türkçe-Rusça örneği // *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 10(2), 2022, C. 112-128. <https://doi.org/10.29228/ijlet.62661>
8. **Yurtbaşı, M.** Türkçe'nin 'yalancı eşdeğerleri' (faux amis) // *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 80, 2018, C. 386-406. <https://doi.org/10.16992/ASOS.14257>
9. **Karaman, E.** Rusça'daki Türkçe ödünçlemeler // *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 4/3, 2009, C. 1375-1392. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.733>
10. Oxford essential Russian dictionary: Russian-English, English-Russian. Oxford: Oxford University Press, 2009. – 629 c.
11. **N.N. Bogochanskaya, N.N. & Torgashova A.S.** Bol'shoy turetsko-russkiy i russko-turetskiy slovar'. Moskva: Slavyanskiy Dom Knigi, 2009. – 960 s.
12. **Bayniyazov, A.,** және т.б. Түрікше-қазақша сөздік / А. Байниязов, Ж.Т. Байниязова, К. Коч. – 2-бас.– Алматы. 2014. – 648 б.

Шетелдіктерге түрік тілін үйретудегі тіларалық омонимдердің оқыту үдерісіне әсері : түрік-орыс мысалы

Джелаль Гөргеч

Манавгат халыққа білім беру орталығы

Анталья қ., Түркия Республикасы

celalgorgec07@gmail.com

Аңдатпа. Тіл үйрету процесінде омонимдер шет тілін үйренушілерге айтарлықтай әсер етеді. Омоним сөздердің пайда болу себептері сан алуан. Бұл жағдай көбінесе тілдердің күрделі даму процестеріне байланысты болса да, бұл жағдай кейде тілдердің бір-бірінен өзара әсерінен немесе өздерінің даму үрдісінен туындайды. Бұл мақалада түрік пен орыс тіліндегі мағынасы әртүрлі, бірақ жазылуы мен айтылуы бірдей сөздердің шетелдіктерге түрік тілін үйретуге қалай әсер еткені қарастырылады. Мұндай сөздер оқушылардың оқу процесінде түсінбеушіліктері мен қателіктерін тудыруы мүмкін. Әсіресе Түркияның Ыстамбұл, Анталья сияқты қалаларында орыс студенттері ұлттық білім жүйесіне енгізілген. Бұл жағдай орыс студенттерінің түрік тілін үйренуін қажет етеді. Бұл зерттеу орыс студенттерінің түрік тілін үйренуде осы сөздермен кездескен кездегі қиындықтарын, бұл сөздердің оларды оқыту стратегияларына тигізетін әсерін және бұл қиындықтарды жеңу жолдарын қарастыруды мақсат етеді. Сондай-ақ тіл үйретуде гомофондық құрылымдардың қандай артықшылық немесе кемшілік тудыратынын анықтау қажет. Бұл зерттеуде сапалы зерттеу әдістері қолданылды. Зерттеу жұмысында салыстырмалы лингвистика әдісі арқылы грамматикалық және лексика талдаулары жасалып, оқыту үрдісінде қолдануға болатын стратегиялар да сөз болды. Түрік тілін үйренетін және ана тілі орысша оқитын студенттермен жүргізілген бақылаулар мен әдебиеттерді шолудан алынған мәліметтер талданды. Зерттеудің шектеулері арасында тек ана тілі орыс тілінде оқитын студенттер бағаланып, түрік және орыс тілдерінің омоним сөздері талқыланды.

Түйінді сөздер: шетелдіктерге түрік тілін үйрету, гомофондық құрылымдар, қос тілді оқыту, орыс тілі, тіл үйрету, тіларалық омонимдер.

The effects of interlingual homonyms on the teaching process in teaching Turkish to foreigners: Turkish Russian example

Celal GORGEÇ

Manavgat Public Education Center,

Antalya, Türkiye

celalgorgec07@gmail.com

Abstract. In the language teaching process, homonyms have significant effects on foreign language learners. The reasons for the emergence of homonymous words are diverse. Although this situation is mostly due to the complex development processes of languages, this situation is sometimes caused by the mutual influence of languages from each other or their own development process. In this article, it is examined how words with different meanings but the same spelling and pronunciation between Turkish and Russian have an impact on teaching Turkish to foreigners. Such words can lead to students' misunderstandings and errors in the learning process. Especially in Turkey's cities such as Istanbul and Antalya, Russian students are included in the

national education system. This situation makes it necessary for Russian students to learn Turkish. This study aims to address the difficulties experienced by Russian students learning Turkish when they encounter these words, the effects of these words on their teaching strategies, and how to overcome these difficulties. It is also necessary to determine what kind of advantage or disadvantage homophone structures create in language teaching. Qualitative research methods were used in this research. In the research, grammar and vocabulary analyzes were made using the comparative linguistics method, and strategies that could be applied in the teaching process were also discussed. Observations made with students learning Turkish and whose native language is Russian and data obtained from literature review were analyzed. Among the limitations of the study is that only students whose native language is Russian were evaluated and homonymous words between Turkish and Russian were discussed.

Keywords: Teaching Turkish to foreigners, homophones, bilingual learning, Russian, language teaching.

Материал баспаға 26.05.2024 келіп түсті.